

ДУХОВНІСТЬ НАШОГО ОБРЯДУ

Розділ VII

УДК 801.81:379.82-053.67(477.74)

А.В. ЧУМАЧЕНКО

До питання зібрання та дозвілля молоді на Півдні Одещини (на основі літературних і польових досліджень автора в Кілійському районі)

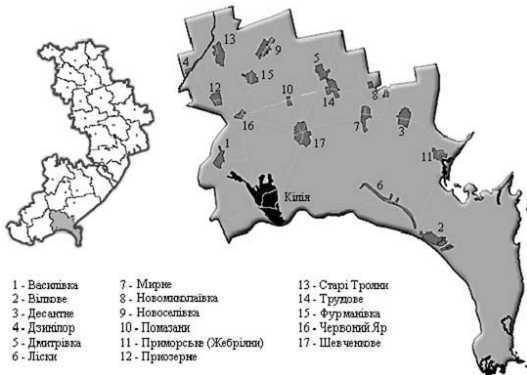
У статті дана коротка історико-етнографічна характеристика Південної Одещини: особливості заселення та поліетнічність території. Основна увага приділена побутово-звичаєвій культурі молоді цього регіону.

Ключові слова: Південна Одещина, Кілія, наратив, календарно-народні свята, традиція.

Українська народна культура історико-етнографічного регіону «Південь України», зокрема Бесарабії, як і всіх регіонів України, має свої особливості, сформовані природними умовами, особливостями історичного розвитку та спільністю проживання на цій території різних етносів. Південна Одещина до середини XVIII ст. належала Османській імперії. Після ліквідації Запорозької Січі у цей час почалося масове заселення цього краю козаками та переселенцями із Центральних і Східних районів України. Історик, дослідник козацтва, Микола Аркас зазначав: «У турецьке підданство подалося більш, ніж 40 тис. осіб запорожців, хоча нищівники Запорозької Січі налічували їх лише 10 тис., бо їм вигідно було рахувати якнайменше тих, що встигли проскочити поміж їх пальцями». Поселилися вони в Очаківській окрузі, біля річок Березань і Тилігул, на берегах лиману Хаджибей, у м. Балті, в пониззі Дністра – від Акерману до Бендер, у Буджаку, гирлах Дунаю: у Вилковому, Кілії, біля Тульчі й Галаца. За пристанище та надані пільги козакам доводилось дорого платити – обов'язково брати участь у походах турецької армії в каральних операціях проти болгарських, сербських

Карта Одеської області

Карта Кілійського району

України. Але одружене козацтво, на відміну від вільних козаків, було обмежене в правах. Старшина козацька служила Російській імперії, разом із тим вона збиткувалася над простими козаками, і це була одна з важливих причин занепаду Задунайської Січі. Служіння московському цареві турецький султан розглядав як зраду, що дало йому підстави зруйнувати Задунайську Січ. Козацьке укрі-

і грецьких повстанців [1]. За народними легендами, козаки повинні були присягати на вірність Туреччині. Насипавши в чоботи привезену з собою землю, вони гордо промовляли: «На чий землі стоїмо, тій служити будемо» [2]. У 1813 р. козаки засновують оборонне укріплення з центром у Верхньому Дунаві, яке отримує назву Задунайська Січ і своїм укладом життя нагадує Запорізьку Січ. Про Нову Січ М. Аркас пише так: «Внутрішнє життя запорожців за Дунаєм ані трошечки не одмінилося од того, як жили вони на Дніпрі: рибальство, лови і походи...» [3]. Складалася Січ на Дунаї з тридцяти куренів, а також паланки та титарні. Курені мали ті самі назви, що й на Запоріжжі: Кушівський, Батурицький, Корсунський, Переяславський, Брюховецький тощо.

У козаки записувалися дедалі більше одружених чоловіків, які втікали від кріпацтва зі своїми родинами переважно зі Східної

плення проіснувало до 1828 р. Сьогодні Верхній Дунаєць входить до Румунії, де проживають українці як етнічна група.

Благодатний клімат, близькість Дунаю, Чорного моря, сприятливі умови для рибальства, землеробства та виноробства – усе це приваблювало українців до Бесарабії. У численних заплавах, ериках (штучних каналах), озерах і лиманах водилася незліченна кількість видів риби. Одним із основних місцевих занять було також полювання. На вільні родючі землі поселялися українці, молдовани, болгары, греки й інші етноси, яких називали «реайа» (араб. «ті, кого пасуть») – феодалнозалежне сільськогосподарське населення Османської імперії [4]. Вільні від кріпащини, проте залежні від турків. Раніше від українців тут поселилися некрасівці (донські козаки) та липовани (старообрядці, що втікали від переслідувань за свою віру), які ворогували з українцями за землі [5].

Звісно, що такий поліетнічний склад населення, де кожен мав свою традиційну культуру, зумовив асимілятивні процеси та взаємовпливи в їх культурі. Широко у живому мовленні використовувалася лексика молдован. Наприклад: *мей* та *брэй* – характерні вигуки при звертанні, здивуванні, роздратуванні тощо; *пéтура* – тепла ковдра, килим з хлопку чи вовни; *бужо'р* – півонія; *панушо'я* – кукурудза; *гарбажі'ка* – маленька цибулька на висадку й багато інших слів. Відбувався взаємообмін досвідом ведення господарства, риболовства, кухні. Найбільш типові риси, світоглядні орієнтири, властиві тій чи іншій етнічній групі, по можливості збереглися і до нині: мова, обряди, фольклор.

Федір Вовк першим здійснив опис Задунайської Січі у XIX ст. Зібрані ним матеріали увійшли до праці «Задунайська Січ» 1883 р. Документальні свідчення, описи січовиків, спогади останніх задунайців про козацьку раду на свято Покрови – всі ці дані є неоціненним скарбом, залишеним нам у спадок [6].

Дослідником Південної Одещини другої половини XX ст. є історик та етнограф Борис Райнов, який звертався до українських, російських і румунських джерел. Відомий дослідник народної творчості Придунав'я є фольклорист і музикоетнолог Кузьма Антонович Смаль [7]. Наша сучасниця, дослідник весілля Придунав'я Валентина Телеуця, відзначає, що народна культура інших етно-

Родина (фото 1926 р.)

сів протягом тривалого часу зазнавала благотворного впливу традиційної культури українців [8].

Для написання названої теми «Зібрання та дозвілля молоді на Півдні Одещини», крім літературних джерел, використано польові записи автора даного дослідження, здійснені протягом 2003–2013 років на території Кілійського району від респондентів віком від 60 до 85 років. Ця територія в часи визвольних війн оспівана в історичних думках, таких як «Дума про козака Нетягу», «Дума про козака Голоту», «Козак-нетяга Фесько Ганджа Андйбер», які були записані наприкінці XVII ст. і ввійшли до збірника «Думи. Історико-героїчний цикл». В той час Килиїмське поле було захоплене турками і перетворене в неприступну фортецю, а крім того «процвітав» невільничий базар. Протистояли туркам запорозькі козаки, де у збірному образі Голоти (Нетяги, Летяги) втілені кмітливість, мужність, оптимізм та їх сила. Наводимо уривки з «Думи про козака Нетягу»:

Ой од поля Килиїмського їдець козак Нетяга,
 Рукою махає,
 Ні о чім не дбає...
 Аж где ся взяв татарин старий бородатий,
 На двох конях лисавих за ним уганяє...
 Аж промовить к ньому козак український:
 <...>
 Старий татарин бородатий,
 Не так то мене просто взяти,
 Треба зо мною в Килиїмськом полю погуляти»...

А ось із «Думи про козака Голоту»:

Ой полем, полем килиїмським,
 То шляхом битим гординським,
 Ой там гуляв козак Голота.
 Не боїться ні огня, ні меча, ні третього болота...
 То гуляє козак Голота, погуляє,
 Ні города, ні села не займає,
 На город Килию поглядає.
 У городі Килиї татарин сидить бородатий... [9].

Розташована Кілія на лівому березі Дунаю і є південним кордоном України з Румунією. Місто засноване наприкінці XI ст., про що свідчать згадки у давньоруському літописі «Повість минулих літ». У документах XIV ст. зазначаються міста під візантійською назвою Лікостома Правобережна (тепер територія Румунії) та Лікостома Лівобережна, тобто Стара та Нова Кілія, що знаходилися на протилежних берегах Дунаю. Мореплавці, ченці, послы тих часів у своїх звітах, описах і згадках писали про Лікостому Лівобережну, Келі,

Кілі, Целе. Всі згадані ними топоніми стосуються міста Кілії. Етимологія назви має декілька варіантів: від турецького «killi» – «глиняний»; греко-візантійське «келі» – «зернова комора»; румунське «chilie» – «келія», «житло пустельника» [10]. Дійсно, береги та дно Дунаю з глини, а родючість земель сприяє добрим врожаю зернових культур. Б. Райнов у своїй праці «Очерк истории Килии» зазначав, що в XIX ст. відбувається активне заселення м. Кілії та Кілійського району. Найчисельнішими групами переселенців були старообрядці з Росії, болгарські колоністи, молдовани та гагаузи. Нащадки козаків і вихідці з Лівобережної України з того часу й до сьогодні займають територію, з яких були виселені турки після російсько-турецької війни: Кара-Мехмет (с. Шевченкове), Дракуля (с. Трудове), с. Миколаївка, Омарбія та Маяки (Кілійські мікрорайони), а також засновують села Натягайлівку та Дем'яновку, які згодом увійшли до території м. Кілії [11].

Парубки (перша половина XX ст.)

За сучасним адміністративно-територіальним поділом до Кілійського району входить 19 населених пунктів, в кожному з них, крім українців, проживають інші етноси: молдовани, болгары, гагаузи, росіяни, цигани, євреї, вірмени... Історію цієї землі творили автохтони, кочівники та мігранти, представники слов'янської, еллінської та східної культур. Провідна роль в освоєнні краю належить українському козацтву. Воно було основною силою, що забезпечувала тяглість українсько-слов'янської колонізації земель пониззя межиріччя Дністра та Дунаю в XVI–XVIII ст. Козаки та мирне населення з різних регіонів України свято берегли віру, рідну мову, свої традиції, звичаї, хоча більше двох століть були фактично відірвані від Матері-України.

Із усіх історико-етнографічних регіонів народна культура Півдня України найменш досліджена. Місцевих фахівців не вистачало, а з центру, з Києва, майже не було організовано польових експедицій, і проводилися вони переважно з метою вивчення традиційної культури національних меншин. Найкраще, принаймні фрагментарно, до наших днів дожила побутово-звичаєва культура, весільний і похоронний обряди, мова, народні знання та вірування тощо. Порівняно з іншими регіонами, наприклад, Полісся, Карпати, Поділля, цьому регіону характерні значні міграційні процеси. Як відомо, на початку XX ст., тут

був високий суспільний розвиток, зв'язок із великими містами, розвинуте транспортне сполучення. Крім землеробства та скотарства, тут з'являються промислові підприємства, поживається торгівля. З опитування автором респондентів довідемося, що така складові родинного та громадського побуту, як молодіжні зібрання, дозволя через зазначені нами причини рано втратили природні умови спілкування і зазнають значних змін. На жаль, досліджувана територія через незначні етнографічні та фольклорні записи від старших людей, принаймні до середини 50-х роках ХХ ст., дає можливість лише частково мати уявлення про побутову культуру молоді цього регіону, зокрема про її дозволя.

Дослідники української ментальності підкреслюють, що українці наділені рисами індивідуалізму. Не можна з цим цілком погодитися. А як же тоді наша українська толока, яка збереглася в багатьох місцевостях і сьогодні? І наші громадські організації, які Україна мала і в минулому, і особливо кількість їх зроста в роки нашої незалежності? Відомо, що на кінець ХІХ ст. Україна була аграрною територією і 90 % її населення проживало в сільській місцевості. Всюди було поширене колись таке явище, як молодіжні громади та молодіжні зібрання з різної нагоди: молодіжні вечорниці, вулиця, досвідки, сходини, участь молоді у Різдвяних і Великодніх святах, на свята Зеленої неділі, Купала, у весіллях, на виряджання хлопців до війська, в громадських заходах (толока, допомога старшим самотнім людям, висаджування лісу, благоустрій села тощо). Особливими місцями для знайомства були велелюдні довготривалі ярмарки, найчастіше перед великими святами. Це була нагода хлопцям і дівчатам знайомитися між собою, при цьому пізнавалися чесноти один одного (працьовитість, поведінка, художній смак) і таким чином зароджувалися симпатії. Але характер, поведінка молоді формувалися не на голому місці. Основа цього закладалася в ранньому дитинстві. Варто нагадати дещо з етнопедagogіки селянської родини.

Дорослі діти в українських родин, як правило, з повагою ставилися до батька та матері, прислухалися до їх думки й порад. Дітей виховували бути слух-

Дівчата в традиційних хустках (перша половина ХХ ст.)

няними та поважати старших взагалі. Пошана, тепле й щире ставлення до батьків знайшли яскраве відображення в поетичній творчості українського народу. В численних піснях, приказках і прислів'ях матір звуть «ніжною голубкою», «ластівкою», «зозулькою». Часто через велику зайня-

тість у натуральному господарстві батьки доручали виконувати посильну працю старшим дітям, а ті, в свою чергу, навчали менших [12]. Крім навиків виконувати легку фізичну працю, у дітей вироблялися художні смаки, прищеплювалися навички до різного ремесла (виготовлення дитячих іграшок, великодніх писанок). Діти люби-

Хлопці та дівчата (перша половина XX ст.)

ли співати колядки та щедрівки, веснянки, танкові пісні, скоромовки, лічилки, забавлянки, заклички, прозивалки, мирилки-дражнилки. Вони наслідували сімейні традиції, звичаї, погляди, ставлення до різних подій і явищ життя. Навіть у своїх розвагах вони часто відтворювали те, що спостерігали навколо себе: косили, варили «обід», будували хатки, «лікували», виготовляли знаряддя праці, прикраси, влаштовували «весілля», «похорони», грали в «тата-мати», «доньки-матері» [13]. Незалежно від того, скільки було дітей у родині, батькам вистачало любові та ласки на всіх. За провину рідко вдавалися до фізичного покарання, адже краща наука – слово, переконання та власний приклад. У вихованні української родини не забували похвалити дітей за їхні успіхи, порадити, як зробити справу краще і дітей це окрилювало робити справи щонайкраще. Тісний зв'язок із природою, перші трудові навички, художнє виховання, пов'язане з родинним та народним календарями – це були міцні підвалини, закладені з дитячого віку, які молодь успадковувала і проносила протягом всього життя. Ось, які свідчення про дозвілля хлопців і дівчат нам вдалося записати від місцевого населення протягом 2003–2013 років на території Кілійського району.

Перед Різдвом вчилися колядувати ... Удівали (в Маланку) мужчину: юбка біла ... хвартух, кохта, вив'язували платком, лівчик – груди, щоки красили, на ноги (взували). Козак (одягнений) у воєнне, шабля і як заїде у хату, перекидає подушки, (а Маланка) складала і порсила (грошей) на пудру, на красило, на мазило [Євгенія Пономарьова] [14].

А як Масляна, уже піст, ни ходили ногою у клуб. У церкву ходили на поклони увечері, а дньом ходили на беріг (Дунаю), там паляна і на ... ній гуляли в «Гилки», у «Борща», в «Даридаря», у «Платочок». Гармошки ... танців нима, тільки гуляли хлопці та дівчата А перед Паскю нікагда ми не ходили в клуб: в будній день ми собиралися на вулиці – танців ни було, тіки так – общалися ми, гуляли «Зарізали бугая» [Варвара Гончар] [15].

Молодьож у піст на Маяках (назва мікрорайону) гуляла у «Гилки»: м'яч з крепкого жулудка, 6 душ з одного і з другого кінця, бігають, ловлять м'яч [Євгенія Пonomарьова] [16].

Були гойдалки у церкові ... Гойдалися там. І у кого дома, і хлопці ... (і дівчата). Ходили катались, гуляли, тако балакали ... [Варвара Гончар] [17].

Раньше на Троїцю ... хлопці крали калітки, фіртки, з суботу на неділю. На вуглові (перехресті) ... ставили з (вкрадених) фірток, ворот цілі загороди, такі як ото для овець. І овець наженуть туди. А потом люди встають рано. Ой! Немає! Бігом бігають, шукають до вугла, – а там їхні і вівці і фіртки ... А там немає нікого, усі (хлопці) повтікали ... А вівців тоже в людей воровали. Знімають калітку, де дівка в дворі є така, шо вже ходить гулять. А тепер у нас така якась дурна молодьож, шо може і в баби снять [Валентина та Іван Коломієць] [18].

У с. Червоному Ярі (Кілійський район) дід ліг тай сторожить, щоб не вкрали ж фіртку тай випив, тай заснув у пувозкі. А они (хлопці) прийшли, взяли ... затягнули повозку на воду, затягнули в лиман на мілину. А потом рано: «Калавур!», – кричить. Як проснувся – круг вода. Це дядько Саша Брагуца був [Іван Коломієць] [19].

На Троїцю в неділю дарять любу посуду: чашку, миску, відро із гостинцям ... До посуду, шо давали, прив'язували цвіточок. У церкві все засипано цвітами, усі йдуть з букетиками з горіха, м'яти, пирію [Валентина Коломієць] [20].

Троїця. Ага, ляж спать і подивишся (зранку на фіртку), а її вже нема. Калітку на Троїцю знімали і в дівчат, і в хлопців ... Оце вони (хлопці) на його (парубка) розсердилися і пішли йому або ворота, або калітку (зняли). Вилізе на хату, диривину встромили ... і (вона) росте в димарі на горі, на хаті. За то шо той хоче стрічаця з тою (дівчиною), і той хоче. І ото на зло, пішли. (Калітки) загаскували, щоб і ни находили ... Ставили (фіртки) де хочеш. І на перихресті, і за перихрестям ... Клади загороду і садили (всередині) диривину ... на дорозі прямо поклади цими калітками, обгорнули, і рубали акацію ... любу (деревину), вирбу, шо їм прийшлося, таке крислате щоб було. Рубали під корінець. І потом цими калітками підперли і оно (дерево) стоїть держиться на перихресті. І ця деревина зелена, красива. Це називається Троїця. А потом, чия калітка,

Весілля Кілійського району (перша половина XX ст.)

ка, приходять та шукають, та забирають, та й розбирають. А диривина – хто ближче, – та забрав, та спалив ... Це просто ігра – хлопчача гулька ... Украшали хату листям, мичкою і оце горіхом, мнятою [Варвара Гончар] [21].

Троїця. Якщо крали калітку, то добивалися, щоб оддавали, (а хлопці за це) требували могорич. Люди так давали могорич! Шо потом (хлопці) ни просили! [Віра Стариш] [22].

Літо, Купайло. Усі заняті. З малими дітьми ... Сапати. Вівці, кошару почистить. Двір замести. Не шаталися

де зря. Тато косять, мама на копиці складає, стерні загірбали діти... [Свгенія Понома-р'ова] [23].

Про гуляння на Великдень фольклорист-етнограф Агатангел Кримський зробив на Звенигородщині такі записи: «Діти і молодь цілий день гуляють. Співають весняних пісень ... мають гру «В коня», «В свині», «Змова» ... А ще тоді буває багачко гойдалок. Хто хоче погодяться, той прийде туди, де зроблено гойдалку, дасть крашанку чи дві тому, чия гойдалка, – і гойдається... [24].

Як бачимо, без молоді, насамперед, не проходили календарні свята. Обряд із Маланкою, Козою, Козаком та Циганкою – це була своєрідна народна інтермедія. Після заговин на Великий піст молодь ходила до церкви, проте без веселощів і музик на березі річки вона грала в такі ігри: «Гилки» («Палки»), «Борщ» («Зарізали бугая»), «Даридар» («М'яч»), «Платочок», «Лови», «Жмурки», «Баби-киці», «Мами-тата» тощо [Наталя Квітка] [25]. На Великодніх гуляннях влаштували гойдалки. Цей звичай відомий в багатьох регіонах. На Андрія хлопці робили «шкоду» тим дівчатам, які не відповідали взаємністю або гонорували, обмазували дьогтем ворота або закидали їх на дах хати, викочували воза з садиби, зав'язували сінешні двері ззовні тощо. А в Кілійському районі аналогічний обряд є на Трійцю й до сьогодні.

У родинному обряді весілля, велику роль відігравали дівчата, які супроводжували такі обрядодії, як «головиця» (перший день весілля), запросини гостей, «дівичник» та на власне весілля обрядовими піснями.

Помірно

Одеська обл. м. Кілія
Запис. Чулachenko A. B.
Викон. Ніколенко О. (1934р.н.)

Ріж ма - ти й о - жи - ну, ріж ма - ти о - жи - ну, сте - ли до... Урі-

10

- жи - ну од церк - ви до - до - му кня-зю-ві мо-ло ду[му].

Ой шахране, мій батечку, шахране,
Не дай же ж мене покривати, бо ще й рано.
Нехай моя й руса й коса помає,
Нехай моя й уся челядь погуляє.
А вже моя руса й коса помилася
Вже ж моя руса коса розплелася.
А вже моя руса й коса розплелася,
А вже моя уся челядь розійшлася [Варвара Гончар] [26].

Або:

Вітер ворота шагає,

Витримано, з сумом

Одеська обл., Кілля - Шевченкове
запис: Чумаченко А.В. (розшифр.) та Квітка Л.М.
викон. Захаровська Д.С. (1936р.н.) та Кожухар Н.

Ой спа-си-бі то-бі, ма - мо, ма - ти мо - я, що ти ме-не мо-ло-ду -

ю за-між да - ла, що ти ме-не хо-ро - шень - ко на - у - ча - ла,

шоб я сво-ю ро-ди- ню - ку зве-ли-ча - ла.

Десь моєї матінки немає.

А десь моя рідна мати заснула,

Тай за мене молодую забула [Варвара Гончар] [27].

У холодну пору року збиралися тільки дівчата на оденки (вечорниці) у котроїсь вдома.

Як починається зима, холода, от сьогодні собираюця цей тиждень у мене ... бігом у хаті наготплю і ми собираємся. Та вишиває, та плете, та пісьмо пише та стішки складає (хлопцю) ... в армію. Це називається оденки. На них собираюця тільки дівчата ... Ни вгощались, скромненько посидили і на цьому кончилось. Рідко що перед Різдом хто що спіє і приносить покушать (покуштувати) [Варвара Гончар] [28].

Оденки бу'ли. І вишивали гладдю рушники ... що я тільки ни робила. На свальбу я ще вишивала [Віра Стариш] [29].

Окрім цього були й спільні з хлопцями зібрання. Так в холодну пору молоді Кілійського району проводила час в клубах та в кіно, знайомилася на весіллях, а з настанням тепла збиралася на вулиці, на музиках, на березі річки, на базарі, в «го'роді (в центрі міста) тощо.

Проводили время по вулицям ... спеціально робили так, щоб на межі: ни в мене коло воріт, ни в їх ... место таке було – і там ми вигарцьовували, витанцьовували ... «Войри», то «Польки» самашедшу, легенький «Вальсик» ... Приходили і здалеку (з інших вулиць) [Варвара Гончар] [30].

Музики були прямо возле церкви на вулиці ... Там грали навпирименку. Були хлопці, баяніст і грали на бубні, маленький бу'бник був. Ой грали! [Віра Стариш] [31].

Ходили в клуб, в кіно, на танці, гулять у город. На музиках тебе можуть пригласить на виводини: як дівчина согласна із їм (хлопцем) піти, то виходить і вони балакають, а як не хоче: «Я ни піду», та пішла дальші танцювать та гулять. Оце всігда ходили ми таке перед вечіром, побули там часа ну 2, ну ни більше, і назад: хто «на пару», то «на дух» (хлопець проводить дівчину або сам) [Варвара Гончар] [32].

Людей боялися. Як пройде череда, дудому не приходь з музик. [Свгенія Пономарьова] [33].

Знайомились на музиках, на свальбах стрічались ... У город ходили зранку. В вихідний день в десять часов, ми жили дуже далеко ж, скраю, ми шурували, покуда дойдемо, і ходим до часа там ... Ото там стрічались ми. Оце так у селі... [Валентина Коломієць] [34].

Зімой у клуб ішли ... Називався «драм-сарай», бо таке було стареньке (на Кірова). Молодьож собиралась в різних местах: на Київській, на Маяках (назви вулиць). Була площадка. Удень в 4 часа ми вже там собиралися ... і до того танцювали, до того крутилися, були танці такі всі крутячі – крутилися ми. На Маяках – крутили пластінки. А музики на вулиці були і на Київській, і на Кірові (назви вулиць). Там ішли спеціально ці гармоністи, барабан і гармошка, начинали грати і всі сходились. Їм скидалися і платили за це» [Валентина Коломієць] [35].

Літом молодьож собиралась купаця на Дунай.

Танці на музиках: «Вальс», «Коробочка», «Полька», «Войра на два боки»:

Ом та-рі-ра войри,

Йом та-рі-ра войри.

Роздівайся гола,

Тай лягай на кравать,

Будем «Войри» танцювать [Євгенія Пономарьова] [36].

Таким було спілкування молоді в ХХ ст. в Кілійському районі. Значна більшість із зазначеного – це вже історія. Проте молодь завжди є молодь, і потреба в спілкуванні між хлопцями та дівчатами є природна і необхідна та залишається й сьогодні. Навчання молодих людей далеко від домівок, праця часто поза межами області і, навіть, України зумовили великий вплив її з рідних місць і часто надовго. Приїжджаючи додому, хоч на короткий час, більшість з них хоче зустрітися з однокласниками, односельцями, а то й сусідами, з якими росли, ділили дитячі та юнацькі радощі. Є потреба розповідати один одному про себе. Місцями таких зустрічей є ті ж свята, заклади розваг, вулиця. На жаль, молоді люди тут є в основному споживачами «готової продукції» поп-індустрії. Можна позаздрити дівчатам та юнакам, які проживають в глибинках Карпат, Полісся, частково Поділля. Тут ще зберігаються сприятливі умови для прояву творчої ініціативи.

Дана розвідка про зібрання та дозвілля молоді в Кілійському районі Одеської області буде ще однією сторінкою традиційної обрядової звичаєвості.

Джерела та література

1. Райнов Б. Очерк истории Килии. – Измаил : СМІЛ, 2003. – С. 165.
2. Аркас М.М. Історія України-Русі / Вступ. слово і комент. В.Г. Сарбєя. ; Факс. Вид. – К. : Вища шк., 1990. – С. 358.
3. Там само. – С. 364.
4. Челебі Е. Книга подорожі. Північне Причорномор'я / За ред. Кушніра В.Г. – Одеса : Гермес, 1997. – С. 75.
5. Райнов Б. Вказана праця. – С. 32.
6. Кондратович Ф. Задунайская Сечь // Киевская старина. – 1883. – № 1–2, 4.
7. Смалья К. Просили батько, просили мати / Запис В. Шаргородської і К. Смалья. – Чернівці : Зелена Буковина, 2005. – 144 с.

8. *Телеуця В.В.* Поетика українського весілля поезії Приднунав'я : дис. ... канд. філол. наук : 10.01.07. – К., 2006.
9. *Думи.* Історико-героїчний цикл : Збірник. – К. : Дніпро, 1982. – С. 159.
10. *Райнов Б.* Вказана праця. – С. 6.
11. Там само. – С. 31.
12. *Борисенко В.* Традиції і життєдіяльність етносу: на матеріалах святково-обрядової культури українців : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – К. : Унісерв, 2000. – С. 118.
13. *Кравець О.М.* Сімейний побут і звичаї українського народу. – К. : Наукова думка, 1966. – С. 43.
14. Фольклорний запис Чумаченко А.В. від Засвої Є., 1928 р.н., м. Кілія, Одеська обл.
15. Фольклорний запис Чумаченко А.В. від Гончар В.М., 1941 р.н., м. Кілія, Одеська обл.
16. Фольклорний запис Чумаченко А.В. від Засвої Є....
17. Фольклорний запис Чумаченко А.В. від Гончар В.М....
18. Фольклорний запис Чумаченко А.В. від Коломієць І.Є. та В.С., 1942 р.н., м. Кілія, Одеська обл.
19. Там само.
20. Там само.
21. Фольклорний запис Чумаченко А.В. від Гончар В.М....
22. Фольклорний запис Чумаченко А.В. від Стариш В.П., 1943 р.н., м. Кілія, Одеська обл.
23. Фольклорний запис Чумаченко А.В. від Засвої Є....
24. *Кримський А.* Звенигородщина. Шевченкова батьківщина з погляду етнографічного та діалектологічного. З географічною мапою та малюнками. Частина 1. Вип. 1. Побутово-фольклорні тексти. – К. : Всеукраїнська Академія Наук, 1930. – С. 307.
25. Фольклорний запис Чумаченко А.В. та Квітки Л.М. від Закордонської Д.С., 1936 р.н. (с. Ліски, Кілійського району Одеської обл.) та Кожухар Н.П., 1936 р.н., м. Кілія, Одеська обл.
26. Фольклорний запис Чумаченко А.В. від Гончар В.М....
27. Там само.
28. Там само.
29. Фольклорний запис Чумаченко А.В. від Стариш В.П....
30. Фольклорний запис Чумаченко А.В. від Гончар В.М....
31. Фольклорний запис Чумаченко А.В. від Стариш В.П....
32. Фольклорний запис Чумаченко А.В. від Гончар В.М....
33. Фольклорний запис Чумаченко А.В. від Засвої Є....
34. Фольклорний запис Чумаченко А.В. від Коломієць І.Є. та В.С....
35. Там само.
36. Фольклорний запис Чумаченко А.В. від Засвої Є....

***Чумаченко А.В.* К вопросу собраний и досуга молодежи на Юге Одесской области (на основе литературных и полевых исследований автора в Килийском районе)**

В статье дана историко-этнографическая характеристика Юга Одесской области: особенности заселения и полиэтничность территории. Основное внимание уделено традиционно-обрядовой культуре молодежи этого региона.

Ключевые слова: Юг Одесской области, Килия, нарратив, народно-календарные праздники, традиция.

***Chumachenko A.V.* To the question of youth gathering and leisure in the South of Odessa region (on the base of author research in Kilia district)**

The article includes the brief historical and ethnographic characteristics of the South Odessa region: features of population and polyethnicity of this territory. The main attention is paid to domestic culture of young people of the region.

Keywords: the South Odessa region, narratives, calendar people festivals, traditions.

Подано до друку: 14.07.2013 р.